

College van burgemeester en wethouders**GOEDGEKEURD**

Vergadering van 19 juli 2022
Beleid en Uitvoering - Samenleving en
Ontwikkeling

**10 2022_B&W_00571 Informatienota Decentralisatie en transformatie
beschermde wonen - informeren**

Samenstelling:

Aanwezig:

de heer J.H. Bats, Burgemeester en voorzitter; de heer M. Smit, Wethouder; mevrouw T. Jongman, Wethouder; de heer M. Scheringa, Wethouder; mevrouw H. de Jong, Waarnemend gemeentesecretaris

Afwezig:

de heer B. Harmsma, Wethouder; de heer M. de Graaf, Plaatsvervangend gemeentesecretaris

Samenvatting

Deze informatienota gaat over de stand van zaken van de uitvoering van de (eerder vastgestelde) toekomstvisie beschermd wonen. Het geeft een beeld van de belangrijkste landelijke, regionale en lokale ontwikkelingen.

Het gaat om de volgende opgaven: signalering & toeleiding, ondersteuningsaanbod, passende woning en meedoen & verbondenheid. Per opgave staan de resultaten die tot nu toe zijn bereikt beschreven en er volgt een korte vooruitblik naar het komende jaar.

Informatienota

Inleiding

Bij de behandeling van de toekomstvisie beschermd wonen in de gemeenteraad van november jl., is toegezegd om na een halfjaar te kijken naar de stand van zaken. Beschermd wonen betekent het ondersteunen van mensen met psychiatrische of psychosociale problemen die tijdelijk niet zelfstandig kunnen wonen. Het is een maatwerkvoorziening uit de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Maar naast zorg, zijn ook veel andere domeinen bij beschermd wonen belangrijk. Zoals: gezondheid, wonen, meedoen, werk en inkomen.

In deze informatienota vindt u een terugblik op de belangrijkste landelijke, regionale en lokale ontwikkelingen rondom beschermd wonen en welke resultaten zijn bereikt. Het gaat over hoe de gemeente invulling wil geven aan haar nieuwe verantwoordelijkheden rondom beschermd wonen ('decentralisatie').

Naast nieuwe taken, heeft de gemeente daarbij ook een veranderopdracht. Namelijk om mensen met een psychische kwetsbaarheid zoveel mogelijk thuis te ondersteunen (dit noemen we beschermd thuis). We denken dat mensen met een psychische kwetsbaarheid beter herstellen en fijner wonen in een eigen huis in een gewone woonwijk. Daarom is beschermd wonen een gezamenlijke opgave van verschillende afdelingen van de gemeente, maatschappelijke partners en samenleving.

Kernboodschap

Terugblik toekomstvisie beschermd wonen

Met vaststelling van de toekomstvisie beschermd wonen is door de gemeenteraad (ter voorbereiding op de decentralisatie beschermd wonen per 2023) besloten om:

- De toegang tot beschermd wonen zelf uit te voeren en de hiervoor benodigde kennis en capaciteit te regelen;
- de ingezette verandering om inwoners met een psychische kwetsbaarheid zoveel mogelijk in de thuissituatie te ondersteunen door te zetten;
- in te zetten op het eerder signaleren van de behoefte aan ondersteuning en waar mogelijk voorkomen van beschermd wonen;
- zorg te dragen voor een lokaal aanbod van passende ondersteuning nabij huis die past bij de ingezette verandering;
- in te zetten op passende huisvesting en het stimuleren van meedoen en verbondenheid voor mensen met een psychische kwetsbaarheid.

Aanvullend op deze lokale uitgangspunten is in een regionale visie, die vooral gaat over de regionale samenwerking met andere gemeenten rondom beschermd wonen, ook besloten over:

- de uitgangspunten en het vervolgproces voor de inkoop van het regionale intramurale beschermd wonen aanbod;
- de afspraken over besturingswijze en juridische en financiële samenwerking van regionale taken en verantwoordelijkheden.

Decentralisatie per 2024 in plaats van 2023

Begin dit jaar werd duidelijk dat de decentralisatie van beschermd wonen landelijk is uitgesteld en niet meer per 2023 gaat plaatsvinden. Het gaat om uitstel van invoering van het zogenaamde 'woonplaatsbeginnel' (dat de gemeente waar iemand vandaan komt verantwoordelijk is voor het beschermd wonen en de bijbehorende budgetten ontvangt). Lange tijd was onduidelijk wanneer dit wel ingevoerd zou worden, maar begin juli werd duidelijk dat dit per 2024 is.

Ondanks deze vertraging van een jaar, zijn we als gemeente en regio volop doorgegaan met de ingezette verandering. Met name met de beweging van 'beschermd wonen naar beschermd thuis'. In een lokaal uitvoeringsplan is met input van betrokkenen verder vertaald hoe thema's opgepakt kunnen worden. Wat dit tot nu toe heeft opgeleverd staat verderop beschreven. Op regionaal niveau zijn afspraken gemaakt over de onderlinge samenwerking tussen gemeenten ('governance'). Ook zijn er afspraken gemaakt met de GGD over de toegang tot beschermd wonen en met zorgaanbieders over de inkoop en beschikbaarheid van zorg.

Ondertussen is landelijk en in de gemeente Steenwijkerland een nieuwe woonagenda vastgesteld. Hierin is meer aandacht voor het vergroten van de huisvestingsmogelijkheden voor 'aandachtsgroepen' (waaronder mensen die uitstromen uit een zorginstelling of met een medische of sociale urgentie). Passende huisvesting is een belangrijke voorwaarde om de beweging van beschermd wonen naar beschermd thuis te laten slagen.

In de tussentijd liep de dienstverlening aan onze inwoners met een beschermd wonen-vraag gewoon door. In 2021 waren er bij de regionale toegang (GGD) in totaal 72 meldingen voor beschermd wonen vanuit onze gemeente en 34 daadwerkelijke toekenningen voor beschermd wonen. Dit aantal meldingen is in lijn met de voorgaande jaren. Ook zijn in het afgelopen jaar 10 mensen uit Steenwijkerland van de wachtlijst naar een passende beschermd wonen-plek begeleid.

Resultaten tot nu toe

In de toekomstvisie beschermd wonen is een aantal opgaven benoemd. Deze gaan over de verschillende domeinen die bij beschermd wonen belangrijk zijn. De belangrijkste resultaten van het afgelopen half jaar en speerpunten voor het komende jaar worden hieronder genoemd.

I. Signalering & toeleiding

We willen mensen een psychische kwetsbaarheid, die tijdelijk behoefte hebben aan beschermd of begeleid wonen, als gemeente zelf actiever gaan begeleiden naar passende zorg. Hiervoor hebben we:

- 1) een trainingsplan gemaakt voor het Team Uitvoering Sociaal Domein (Wmo consulenten) gericht op inhoudelijke doorontwikkeling rondom de Wmo. Hierin is een module beschermd wonen opgenomen en er wordt ingegaan op methodische en houdingsaspecten (oftewel de stijl van werken, meer

systemisch kijken);

2) een gedragsdeskundige aangesteld in het Team Uitvoering Sociaal Domein. Een gedragsdeskundige is gespecialiseerd in complexe of multiprobleem situaties, onder andere in situaties waar psychische problematiek een rol speelt. Hij treedt op als adviseur voor consultants en ketenpartners;

3) kaders voor regievoering in (de uitvoering van) het sociaal domein vastgesteld door het management. Het gaat om het werken langs de lijnen van casus- en procesregie. Dit draagt bij aan een meer integrale aanpak van hulpvragen van inwoners (integrale toegang). Ook wordt de ontwikkeling die cliënten doormaken naar herstel hierdoor actiever gevolgd.

4) de samenwerking met de Centrale Toegang voor beschermd wonen (GGD) geïntensiveerd. Er is nu een vaste beoordelaar bij de GGD voor onze gemeente, die maandelijks kantoor houdt op het gemeentehuis. Dit draagt bij aan kortere lijnen tussen medewerkers en actievere informatie uitwisseling;

5) geparticipeerd in een regionale werkgroep over de toegang tot beschermd wonen. Hierin wordt samen met andere gemeenten en de GGD de overheveling van taken van regionale naar lokale toegang uitgewerkt. Werkprocessen en kaders worden beschreven, besluitvorming en inkoopafspraken voorbereid en personele en administratieve consequenties in beeld gebracht.

Speerpunt voor het komende jaar is het verder toerusten van het Team Uitvoering Sociaal Domein (in kennis, menskracht en middelen). Door de nauwe samenwerking met de GGD hebben we er vertrouwen in de benodigde Ggz-expertise hiervoor tijdig in huis te hebben. De intentie is om vanaf 2023 nieuwe meldingen beschermd wonen als centrale en lokale toegang helemaal samen te gaan doorlopen. Onzekere factor is dat het aantal meldingen en indicaties voor beschermd wonen sterk kan fluctueren.

II. Ondersteuningsaanbod

We willen in samenwerking met zorgaanbieders en andere gemeenten uit de regio passende ondersteuning regelen voor inwoners met een psychische kwetsbaarheid. De ondersteuning past bij de beweging naar beschermd thuis. Hiervoor hebben we:

1) In mei een Startbijeenkomst met zorg-, welzijn- en woonpartijen gehad. Deze stond in het teken van kennismaken en verbinden. Er is uitgewisseld op de thema's wonen, zorginfrastructuur, werk, dagbesteding, financiën en welkom in de wijk. De gemeente is gevraagd verdere kaders en opgaven uit te werken waar partijen mee aan de slag kunnen. Op de oproep om vernieuwende ideeën aan te dragen hebben al een aantal partijen gehoor gegeven.

2) in de Uitvoering Sociaal Domein (toegang) steeds meer gewerkt vanuit de gedachte van de omgekeerde toets en integrale toegang. Daarin staan niet de regels en de wet centraal, maar wat iemand nodig heeft. Ook bij vragen naar beschermd wonen worden maatwerkoplossingen toegepast. Bijvoorbeeld het bieden van 24-uurs bereikbaarheid van begeleiding bij inwoners die (weer) zelfstandig wonen.

3) een overeenkomst aangegaan met stichting JY in Vollenhove voor de start van een pilot voor dag- en werkbesteding, die toegankelijk is zonder indicatie van de gemeente. Hierdoor ontstaat een laagdrempelige plek voor ontmoeting en activering van onze inwoners. Dit is voor alle inwoners, maar we zien dat met name mensen met psychosociale of psychiatrische problemen hier gebruik van maken.

4) geparticipeerd aan het regionale proces voor de inkoop van beschermd wonen (zorg waarbij verblijf in een instelling met 24-uurs toezicht noodzakelijk is). Het aanbestedingsproces voor het beschermd wonen vanaf 2024 is opgestart en het aanbod voor 2022 is gecontinueerd. Er is een stimuleringsregeling met de centrumgemeente afgesproken om nieuwe lokale 'beschermd thuis'-producten financieel te ondersteunen.

5) geïnvesteerd in het gemeentelijk contractmanagement sociaal domein. Mede door de aanstelling van een nieuwe senior contractmanager heeft het relatiebeheer met zorgaanbieders een impuls gekregen. Er is een start gemaakt met de doorontwikkeling van het producten en dienstenaanbod vanuit de Wmo, waaronder de ambulante begeleiding.

Speerpunt voor het komende jaar is het ontwikkelen van een product (of pilot) voor 'beschermd thuis' samen met zorgaanbieders. Met dit aanbod willen we inwoners met een beschermd wonen behoefte

in de thuissituatie beter kunnen ondersteunen. Veel partijen hebben al ideeën hierover en met hen gaan we gericht het gesprek hierover aan. Uitdaging is om niet het ontwikkelen van een product als doel op zich centraal te zetten, maar te blijven kijken naar de behoefte van de doelgroep en een persoonsgerichte benadering.

III. Passende woning

We willen dat er voor mensen met een psychische kwetsbaarheid minder drempels zijn om een eigen woning te krijgen en een groter en gevarieerder aanbod van woonzorg-vormen. Hiervoor hebben we:

- 1) in januari de Woonagenda laten vaststellen door de gemeenteraad. Een van de ambities is het vergroten van de toegankelijkheid en slaagkansen op de woningmarkt voor zorgdoelgroepen, waaronder de doelgroep beschermd wonen. Vanuit de domeinen wonen en zorg zijn we gezamenlijk aan de slag met het aanscherpen van de afspraken met woningcorporaties hierover.
- 2) subsidie gekregen van de provincie Overijssel voor het project Tijd voor thuis. Het gaat om het voorkomen van dak- en thuisloosheid onder jongeren. Jongeren die hier ervaring mee hebben, hebben aanbevelingen gedaan aan de gemeente. Deze worden met partijen en jongeren verder uitgewerkt. Er wordt een aanpak uitgewerkt voor het eerder en actiever signaleren van dak- en thuisloosheid en het versterken van het eigen sociale netwerk van de jongeren.
- 3) de tijdelijke opdracht van projectleider wonen & zorg verlengd. De projectleider jaagt vernieuwende woonzorginitiatieven aan, stuurt op samenwerking tussen partijen en faciliteert de totstandkoming van initiatieven. De behoefte (doelgroep) aan de beoogde initiatieven is verder in beeld gebracht en verkend welke partijen en locaties een rol kunnen spelen.
- 4) regelmatig afgestemd tussen toegang, sociaal werk, zorgaanbieders en woningcorporaties over woningtoewijzing aan (kwetsbare) inwoners. Het gaat daarbij vaak om oplossingen en afspraken op maat rondom individuele situaties van inwoners. Voorbeelden zijn contractuele afspraken bij een vervuld huishouden en toewijzing van een andere woning vanwege een progressieve ziekte.
- 5) geïnvesteerd in de (interne) samenwerking tussen het sociale en ruimtelijke domein van de gemeente bij nieuwe woonzorginitiatieven. Hierdoor kan aan de voorkant een meer integrale afweging worden gemaakt van de wenselijkheid en haalbaarheid van een initiatief. Ook is een duidelijker beeld van de criteria op basis waarvan initiatieven kunnen worden beoordeeld.

Speerpunt voor het komende jaar is de realisatie van twee of meer kleinschalige wooninitiatieven voor jongeren/ jongvolwassenen in Steenwijkerland samen met zorgaanbieders en woningcorporaties of vastgoedeigenaren. Er liggen kansen in vrijgekomen vastgoed om dit op korte termijn te realiseren. Uitdagingen liggen er in het ophalen van de specifieke behoefte en het stroomlijnen van samenwerkingsafspraken.

IV. Meedoen & verbondenheid

We willen werken aan een veilige en vertrouwde woonomgeving voor mensen met een psychische kwetsbaarheid, waar mensen kunnen werken aan herstel en een 'zo normaal mogelijk' leven. Hiervoor hebben we:

- 1) vervolg gegeven aan training 'Grip op verwardheid'. Deze training is ook ingebed in het trainingsprogramma van Wmo-consulenten. Over het voorkomen van suïcide en de rol van 'gatekeepers' heeft een aparte training plaatsgevonden van '113 zelfmoordpreventie'. Er is een subsidie verstrekt vanuit de gemeente voor het organiseren van lotgenotencontact voor mensen met suïcidale gedachten en hun naasten.
- 2) geïnvesteerd op de samenwerking tussen de domeinen zorg en veiligheid. De gemeente pakt nadrukkelijker de (proces)regie bij zorgwekkende of overlast gevende (woon)situaties en legt actief de verbinding tussen partijen in zorg en veiligheid. Ook is de opdracht van regionaal procesmanager en het meldpunt gedwongen zorg bij de GGD verlengd. Regionaal is een agenda zorg en veiligheid vastgesteld tussen gemeenten, zorg- en veiligheidspartijen.
- 3) vanuit de gemeente ingezet op het versterken van de 'sociale basis': dat wat inwoners met en voor elkaar doen. Een belangrijke rol is hierin weggelegd voor Sociaal Werk de Kop, die vanuit hun reguliere activiteiten het 'meedoen' van inwoners vergroten, maar waarbij extra aandacht is voor mensen met een (psychische) kwetsbaarheid.

4) verder gewerkt aan de Inclusie agenda en het gezondheidsbeleid, waarin meer aandacht is gekomen voor psychische kwetsbaarheid en mentale gezondheid. Er is een aanzet gemaakt tot meer wijk- en gebiedsgericht werken, onder meer door het in beeld brengen van de gebieden waar een opeenstapeling is van (sociale) problemen.

Speerpunt voor het komende jaar is het ontwikkelen van een aanpak voor het eerder voorkomen en signaleren van psychische problemen. Ook willen we in overleg met sociaal werk en ervaringsdeskundigen activiteiten aanjagen die het 'meedoen' van mensen met een psychische kwetsbaarheid vergroot, zoals toegankelijke en laagdrempelige ontmoetingsactiviteiten. De toegenomen aandacht voor mentale gezondheid in de samenleving, onder meer vanwege de effecten van de Corona pandemie, draagt hieraan bij.

Consequenties voor de gemeente

De formele verschuiving van taken en budgetten naar de gemeente is een jaar opgeschoven vanwege het uitstel van de decentralisatie. Dat betekent dat we als gemeente nog niet per 2023 de volle verantwoordelijkheid kunnen nemen voor beschermd wonen, zoals we in de visie wel hebben voorgesteld. We blijven echter de toegezegde stappen zetten en ons voorbereiden, maar hebben daarbij een jaar meer tijd om dit te doen. Ondertussen blijven we aan de beweging van beschermd wonen naar beschermd thuis volop doorwerken.

Communicatie

Deze informatienota wordt ook aan de Adviesraad Sociaal Domein gestuurd. Met medewerkers en partijen die betrokken zijn bij beschermd wonen, zoals toegang, zorgaanbieders en woningcorporaties blijven we gericht het gesprek aangaan om de ambities uit de toekomstvisie te realiseren.

Vervolg

De decentralisatie beschermd wonen en beweging naar beschermd thuis is een complexe gezamenlijke opgave. Het vraagt samenwerking en vernieuwing, zowel binnen als buiten de gemeente. Dit vraagt langere tijd investeren en herhaaldelijk het gesprek aangaan met betrokken partijen. Het opnemen van beschermd wonen en mentale gezondheid als een van de speerpunten in het nieuwe coalitieakkoord draagt hieraan bij. Hier geven we invulling aan vanuit een opgavegerichte (programmatische) manier van werken. In de najaarsnota en begroting komen we terug op de uitwerking hiervan en blijven we u informeren over de ontwikkelingen rondom beschermd wonen.

Corona

Over de effecten van corona op de mentale gezondheid van inwoners wordt u apart geïnformeerd. Het risico bestaat dat er minder prioriteit bij de decentralisatie en transformatie van beschermd wonen wordt gelegd als corona(maatregelen) weer toenemen. Door het uitstel van de decentralisatie hebben we echter meer tijd om onze visie te realiseren, waardoor we niet verwachten dat dit tot belemmeringen leidt.

Besluit

In te stemmen met de informatienota over stand van zaken decentralisatie en transformatie beschermd wonen.